

25. helluntain jälkeinen sunnuntai

Aamupalveluksen evankeliumi

3. ylösnousemusevankeliumi

Päivän epistola

(Ef. 4: 1 – 6)

”Veljet, minä, joka olen Herran vuoksi vankina, kehotan teitä elämään saamanne kutsun arvoisesti, aina nöyrinä, lempeinä ja kärsivällisinä. Auttakoon rakkaus teitä tulemaan toimeen keskenänne. Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään Hengen luoma ykseys. On vain yksi ruumis ja yksi Henki, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi. Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa.”

Paavali perustelee arvoaltaansa sillä, että hän on ”Herran vuoksi vankina”. Hänen vankeutensa ei johdu jostain rikoksesta, vaan siitä, että hän palvelee Herraa. Nyt Paavali kehottaa ”elämään saamanne kutsun arvoisesti”. Vanhempi suomennos on uskollisempi tekstiasulle: ”teitä vaeltamaan”. Tekstin taustalla on juutalainen opetus ”kävelyn tavasta” (halakah), tämä sana merkitsee nykyisin kirjallista juutalaista uskonnollista lakia. Koko loppukirje on tätä kehotusta elää oikein.

Tämä on kutsu saapua pelastukseen, Jumalan valtakuntaan (1. Kor. 1: 26; 7: 20; 1. Tess. 2: 12; 2. Tess. 1: 11). Nyt Paavali kehottaa seurakuntaa ykseyteen. Hän mainitsee oikeina toiminnan tapoina nöyryyden, lempeyden ja kärsivällisyyden. Tämä osa tekstistä on saanut paljon vaikutteita kolossalaiskirjeestä (Kol. 3: 12 – 15). Nöyryyden on tultava ilmi kaikessa, miten ihminen toimii: teoissa, puheissa ja ajatuksissa. Nöyryys on mukana suhteissamme kaikkiin ihmisiin, siksi Paavali vielä erikseen toteaa lempeyden ja kärsivällisyyden. Mallina nöyryydelle on itse Kristus. Nämä toteutuvat, jos meillä on rakkautta. Nöyryyteen sisältyy sen muistaminen, että ilman uskoa me elämme synnissä, kaukana Jumalasta. Kristus on mahdollistanut ykseyden ja rauhan seurakunnassa (vrt. Ef. 2: 11 – 22), mutta sitä on tietoisesti ylläpidettävä. Sitten hän siirtyy käsittelemään ykseyttä tarkemmin.

Kristillisessä elämässä ykseyden pitää vaikuttaa voimakkaasti. Ykseyden perustana on Pyhän Hengen toiminta, joka yhdistää erilaiset ihmiset toisiinsa. Silloin meitä ei erota toisistamme kansallisuus, kieli tai erilaiset tavat, joita meillä on.

Nyt tässä luetellaan seitsemän eri asiaa, missä tuo ykseys ilmenee. On vain yksi ruumis, siis seurakunta, Kirkko. On yksi Henki, siis Pyhä Henki. Seuraavaksi nykyinen suomennos tuo sanan toivo: meidät on kutsuttu pelastukseen, Jumalan valtakuntaan. Tekstissä pitää kuitenkin huomata sana kutsu, tällöin korostuu ajatus yhdestä kutsusta, joka on sama kaikille ihmisille: meitä kutsutaan toivoon. On vain yksi Herra. Tämä on erityisen tärkeää niille, jotka liittyivät pakanuudesta seurakunnan yhteyteen. Tuohon aikaan uskonnoissa oli monia jumalia. Oikeastaan vain juutalaisilla on ajatus yhdestä Jumalasta. Yksi usko tässä yhteydessä merkitsee yhtä opillista näkemystä, joka Kirkon jäsenten tuli jakaa yhteisesti. Tämä korostuu heti apostolien jälkeisenä aikana, jolloin oppi osoittaa sen, mihin tuli uskoa ja säilytti opin puhtaana, siis vapaana vierailta vääriltä ajatuksilta. Usko on myös se asia, joka meidät pelastaa. Yksi kaste osoittaa sen tien, mitä kautta tultiin Kirkon jäseneksi ja pyrittiin etenemään kohti pelastusta. Kasteessa meidät yhdistetään Kristuksen kuolemaan ja ylösnousemukseen. Kasteessa saatava Jumalan armo on sama kaikille. On vain yksi Jumala, ei monia. Tämä Jumala ”hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa”. Tämä korostaa ehdotonta opetusta yhdestä Jumalasta (5. Moos. 6: 4, 1. Kor. 8: 5 – 6), joka vaikuttaa kaikkialla. Samalla siinä voidaan nähdä Pyhä Kolminaisuus: yksi Henki, yksi Herra, yksi Jumala.

Päivän evankeliumi

(Luuk. 10: 25 – 37)

”Siihen aikaan muuan lainopettaja halusi panna Jeesuksen koetukselle. Hän kysyi: ”Opettaja, mitä minun pitää tehdä, jotta saisin omakseni iankaikkisen elämän?” Jeesus sanoi hänelle: ”Mitä laissa sanotaan? Mitä sinä itse sieltä luet?” Mies vastasi: ”Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sydäimestäsi ja koko sielustasi, koko voimallasi ja koko ymmärrykselläsi, ja lähimmäistäsi niin kuin itseäsi.” Jeesus sanoi: ”Oikein vastasit. Tee näin, niin saat elää.” Mies tahtoi osoittaa, että hän noudatti lakia, ja jatkoi: ”Kuka sitten on lähimmäiseni?” Jeesus vastasi hänelle näin: ”Eräs mies oli matkalla Jerusalemissa Jerikoon, kun rosvojoukko yllätti hänet. Rosvot veivät häneltä vaatteetkin päältä ja pieksivät hänet verille. Sitten he lähtivät tiehensä ja jättivät hänet henkivieveriin. Samaa tietä sattui tulemaan pappi, mutta miehen nähdessään hän väisti ja meni ohi. Samoin teki paikalle osunut leeviläinen: kun hän näki miehen, hänkin väisti ja meni ohi. ”Mutta sitten tuli samaa tietä muuan samarialainen. Kun hän saapui paikalle ja näki miehen, hänen tuli tätä sääli. Hän meni miehen luo, valeli tämän haavoihin öljyä ja viiniä ja sitoi ne. Sitten hän nosti miehen juhtansa selkään, vei hänet majataloon ja piti hänestä huolta. Seuraavana aamuna hän otti kukkarostaan kaksi denaaria, antoi ne majatalon isännälle ja sanoi: ”Hoida häntä. Jos sinulle koituu enemmän kuluja, minä korvaan ne, kun tulen takaisin.” Kuka näistä kolmesta sinun mielestäsi oli ryöstetyn miehen lähimmäinen?” Lainopettaja vastasi: ”Se, joka osoitti hänelle laupeutta.” Jeesus sanoi: ”Mene ja tee sinä samoin.”

Tekstimme alkuosa löytyy sekä Matteukselta (Matt. 22: 34 – 40) ja Markukselta (Mark. 12: 28 – 34). Teksti jakaantuu kahteen osaan, ensimmäisessä on lainopettajan kysymys, miten ihminen saa osakseen ikuisen elämän ja toinen osa vastaa kysymykseen, kuka on lähimmäinen.

Lainopettajat olivat Mooseksen lain erityisasiantuntijoita, sana kirjanoppinut vastaa suurin piirtein samaa asiaa. Monet heistä olivat fariseuksia. Paitsi uskonnollisen lain tulkintaa he myös kopioivat pyhiä tekstejä ja tekivät asiakirjoja. Osa heistä on ollut rabbeja.

”Lainopettaja halusi panna Jeesuksen koetukselle.” Hieman aikaisemmin Luukas kertoi Jeesuksen lähettäneen opetuslapsiaan kertomaan ihmisille Jumalan valtakunnan tulemisesta. Nähtävästi tämä lähetystyön alkaminen on syynä lainopettajan kysymykseen. ”Panna koetukselle” osoittaa lainopettajan kriittistä suhtautumista Jeesuksen opetukseen. Todennäköisesti hän halusi saada tietää, mikä osuus Jumalan lailla on opetuslasten julistamassa pelastuksessa. Kysymys sinänsä on aiheellinen, sillä jokaisen ihmisen pitäisi ajatella sitä, miten hän pelastuu.

Jeesus vastaa vastakysymyksellä, joka sisältää kysymyksen, mitä juutalainen uskonnollinen laki asiasta sanoo. Näin Hän osoittaa, että lain perusajattelu on täysin voimassaan. Lainoppineen vastaus on täysin oikea, se tulee Mooseksen kirjoista (5. Moos. 6: 5; 3. Moos. 19: 18). Jeesus vahvistaa vastauksen olevan oikea. Hän kehottaa miestä toimimaan näin.

Vastauksessa kannattaa huomata myös sanat koko, sydän , sielu, voima ja ymmärrys. Sana koko korostaa, että sitä seuraava sana on kokonaan omistettu Jumalalle. Sydän on uskonnollisessa ajattelussa kaiken toiminnan lähde. Sielu merkitsee tässä yhteydessä elämää. Voima ja ymmärrys merkitsee ihmisen kaikkea mahdollisuutta ja tietoisuutta. Vastaus osoittaa, että kaiken ihmisen toiminnan tulee täyttää ajatus siitä, että ihminen suuntautuu kohti Jumalaa. Jumalan rakastamiseen määräävä käsky on viidennessä Mooseksen kirjassa.

Käskyn toinen osa kehottaa rakastamaan lähimmäistä. Se on seurausta Jumalan rakastamisesta. Ensin rakastamme Jumalaa ja sen seurauksena lähimmäistä. Tämä käsky on kolmannelta Mooseksen kirjasta. Koko jae on seuraavanlainen: ”Älä kosta omaan kansaasi kuuluvalla äläkä pidä yllä riitaa hänen kanssaan, vaan rakasta lähimmäistäsi niin kuin itseäsi. Minä olen Herra.” (3. Moos. 19: 18). Tämä on se kohta, johon lainopettaja nyt puuttuu: ”Kuka sitten on minun lähimmäiseni?” Juutalaiset tulkitsivat asian siten, että tämän jakeen mukaan lähimmäisiä olivat vain muut juutalaiset. Heidän

käsityksensä mukaan vain he olivat Jumalan kansan jäseniä. Tällä kysymyksellä lainopettaja osoitti, että hän noudatti lakia ja että Jumala voisi hyväksyä hänet.

Jerusalemista Jerikoon vievän tien pituus on noin 30 kilometriä. Näin päin kuljettuna se on alamäkeä, korkeusero on noin kilometri. Tie tunnettiin vaarallisuudestaan.

Jeesuksen kertomus laupiaan samarialaisen toiminnasta laajentaa näkökulmaa siitä, kuka on lähimmäinen. Temppelein pappi ja leeviläinen tunsivat varmasti lain. He kuuluivat yhteiskunnan arvostetuimpiin jäseniin. Heidän toimintansa osoittaa, että he eivät toimineet lain mukaan. Samarialaiset olivat juutalaisten halveksima kansa, joiden kanssa ei haluttu olla tekemisissä. Heistä ajateltiin, että he eivät tunteneet lakia tai eläneet sen mukaisesti. Nyt samarialainen sääli henkiahieverissä ollutta miestä ja osoitti hänelle lähimmäisenrakkautta. Öljy toimi voiteena (vrt. Jes. 1: 6) ja viini puhdistavana asiana. Kahdella denaarilla tuon ajan majatalosta saisi vuoteen useaksi viikoksi.

Jeesus kysyi lainopettajalta, kuka tässä kertomuksessa ”oli ryöstetyn miehen lähimmäinen”? Lainopettaja vastaa oikein: ”Se, joka osoitti hänelle laupeutta”. Jeesus kehottaa lainopettajaa toimimaan samoin.

Kertomuksesta voi tehdä kaksi huomiota. Ensinnäkin, pelastus ei ole vain juutalaisille, vaan Jumalan kansaan kuuluu myös muita, esimerkiksi juutalaisten halveksimia samarialaisia. Toinen huomio on se, että kysymys: ”Kuka sitten on minun lähimmäiseni?”, on tavallaan väärin. Meidän tulisi tehdä itsellemme kysymys: Kenen lähimmäiseksi minä voin tulla? Ei samarialainen alun perin ollut ryöstetyn miehen lähimmäinen, hänestä tuli sellainen, kun hän osoitti rakastavansa tätä.

Lainopettaja kysyi, kuinka pelastun. Jeesus vastaa, että ihminen pelastuu rakastamalla Jumalaa ja lähimmäisiä. Tässä henkilö, joka ei kuulu juutalaisiin, nousee esimerkiksi meille. Hän on pelastuva rakkautensa takia. Pelastus ei ole sidoksissa siihen, mihin kansaan olemme syntyneet, vaan siihen, että rakastamme niin Jumalaa kuin lähimmäisiämme.

Tulkitessaan kertomusta laupiaasta samarialaisesta Kirkko näkee siinä myös vertauskuvallisen kertomuksen. Jerusalem on rauhan paikka ja itsessään kertoo yhteydestä Jumalaan. Jerikko taas on maineeltaan synnin paikka. Matka Jerusalemissa Jerikoon on laskeutumista varkaiden joukkoon, elämiseen synnissä ja eroamiseen Jumalasta. Mikään arvonimi tai asema (pappi, leeviläinen) on merkityksetön Jumalan silmissä, jos ihmisellä ei ole oikeanlaista toimintaa. Papin ja leeviläisen

epäonnistuminen oikean tekemisessä osoittaa Vanhan testamentin lain kyvyttömyyden hoitaa synnin seurauksia. Mutta samarialainen, vaikka onkin ulkopuolinen (ei juutalainen), on ikoni Kristuksesta (vrt. Joh. 8: 48): ”joka meidän ihmisten ja meidän pelastuksemme tähden astui alas taivaista” (vrt. Uskontunnustus) pelastamaan jopa niitä, jotka kapinoivat Häntä vastaan. Kirkko näkee samarialaisen käyttämissä aineissa yhteyden sakramentteihin. Öljy viittaa sekä ennen kastetta tapahtuvaan oliiviöljyllä voitelemiseen, joka vapauttaa meidät synnin haavoista että mirhavoiteluun, joka antaa meille uuden elämän Pyhässä Hengessä. Viini viittaa ehtoolliseen, joka johdattaa meidät kohti ikuista elämää. Miehen laittaminen juhdan selkään on viittaus Kristukseen, joka otti kantaakseen meidän syntimme. Majatalo ymmärretään Kirkoksi, jossa me vastaanotamme Kristuksen huolenpidon. Hän maksaa meidän huolehtimisestamme (1. Kor. 6: 20; 7: 23).